Подорож у Чечерськ

6 травня – знакова для православних християн дата. День пам'яті святого Георгія Переможця. Цьогоріч цей день в Україні був передсвятковим та вихідним, от ми і здійснили родиною давно заплановану подорож до міста Чечерська Гомельської області. Аби побувати на місці загибелі (у жовтні 1943 року) та вічного спочинку добровольця-рядового червоної армії Івана Кіндратовича Лойка, козака за походженням, із села Жовтневого (нині – Покровського) Менського району. Нашого батька, дідуся і прадідуся.

ПАНТЕОН НА ЗАМКОВІЙ ГОРІ

Отже, 6 травня 2017 року близько 11-ї години в'їжджаємо в Чечерськ. Тут робочий день, на вулицях майже не видно перехожих. У місті чисто, дерева і тротуари побілені, дороги рівні-відремонтовані. За весь тур бачив тільки одну добрячу ямку.

Нам треба на Замкову гору, там у братській могилі похований наш дідусь. Спитати треба шлях туди. Зупиняємося, заходимо в магазин будматеріалів. Молодий чоловік-інвалід, незважаючи на мої протести, накульгуючи, крутими сходами спускається вниз, виходить на тротуар і галантно показує моїй доньці дорогу.

Ось і Замкова гора – найвища точка міста, розташована на кручі. Унизу річка Сож, за нею – безкраї зелені луки, далі – лісовий масив. Мені ця територія дуже нагадує седнівські краєвиди.

Що ми бачимо далі? Та це ж не просто братська могила, а справжній пантеон. Пам'ятник висотою метрів із 15, у добре спланованому парку, оточеному по периметру декоративним залізним парканом. Із вулиці до пантеону прокладено гарний, зручний місток, далі – алея, щоби, прямуючи до могили, люди могли трохи отямитися з дороги, зосередитися на своїх думках, біля рідних і чужих імен. Тут спочивають близько 600 бійців, серед них – Терещенки, Хоменки, Карнелюки, Іванови, що загинули восени 1943 року в жорстоких кровопролитних боях навколо Чечерська, між Сожем і Дніпром. До речі, це не єдине місце поховання. Коли ми під'їжджали до міста, я нарахував просто в полі, засіяному ярими зерновими культурами, здається, три братські могили, на яких установлено пам'ятники: солдат у повний зріст; боєць червоної армії, котрий стоїть на колінах із прапором; жінка-мати з дівчиною, що схилили голови у скорботі…

Постраждав Чечерськ і від наслідків Чорнобильської аварії, з району було відселено близько чотирьох тисяч громадян.

Які були враження та емоції від побаченого? Хотілось щиро подякувати міській владі, білорусам, що так дбайливо піклуються про святі місця.

До нас підійшов літній чоловік і, побачивши вінок у синьо-жовтих кольорах із такою ж стрічечкою, спитав: «Ви з України?» – «Так», – відповів йому. Поговорили про нас, сусідів.

Виявляється, місто-форпост Чечерськ засноване Чернігівськими князями, тоді ж тут була побудована дерев'яна церква, з Києва призначили настоятеля храму. Через деякий час ці землі були передані Новгород-Сіверському князівству. Перша писемна згадка про Чечерськ датована 1159 роком у Київському часописі, що є складовою частиною Іпатіївського літопису. Про цю подію інформує пам'ятний знак на Замковій горі.

ПОСПІЛКУВАЛИСЯ НАЧИСТОТУ

Подорожуючи містом, заходимо в господарський магазин, він насичений товаром різного призначення. Асортимент цікавий: від лійок, каструль, усілякого посуду до популярного у нас велосипеда «Мінськ» за ціною 229 білоруських рублів за один. У Білорусі якраз відбулася деномінація їхньої валюти.

Ми зацікавились електричною м'ясорубкою, я почав рахувати, щоби не прогадати в ціні. Переводимо рублі у долари, а долари у гривні, зважуємо за принципом «ціна-якість». Почувши цей «гармидер» українською мовою, до нас підійшла молода доброзичлива продавчиня і запропонувала: «Давайте я вам розкажу, скільки у вас може коштувати те що вас цікавить, бо ми з чоловіком із задоволенням постійно їздимо в Чернігів по товар». До розмови приєднується її подружка, начебто шкодуючи, додає, що теж хотіла би поїхати в Україну але чоловік боїться, що там по дорозі заберуть автомобіль. Із цікавістю подивився в її очі – й мені здалося, що молода жінка навмисно так сказала, щоби нам дошкулити. Порадив їй краще один раз приїхати і все побачити на власні очі, ну хоча би зі своєю колегою, аніж слухати дурнів.

До нас підійшли інші працівники магазину, стали цікавитися, як там у нас в Україні, співчувати. Дехто давав поради, як закінчити війну і таке інше. Щоправда, ці думки й оцінка ситуації, що склалась у нас після 2013 року, мало чим відрізнялися від офіційної позиції представника-країни агресора в ООН…

Наступними об'єктами нашого туристичного маршруту стали міська ратуша XVIII століття, пасажирський літак ТУ-104, що височів неподалік, банк, де ми без проблем обміняли гроші й купили у продавчині, що любить бувати в Україні, м'ясорубку.

Далі зайшли до продовольчого супермаркету. Площа торгової зали – десь 70 квадратних метрів. Форма роботи торгового об'єкта – самообслуговування. Покупців немає, продавець один, сумує на касі. Професійно та чесно доброзичливо відповідає нам на всі наші нудні запитання. Порівнюємо асортимент і ціни з чернігівськими. Звернули увагу, що горілчані вироби значно дорожчі, ніж у нас. Щоправда, нічого не купували, бо планували ще зупинитись у Гомелі.

Гомель зустрічав нас «чернігівським ринком» на в'їзді в місто, а проводжав спокійним, розміреним життям тамтешніх мешканців, щирими усмішками вродливих модних жінок в оригінальних капелюшках із полями різних конфігурацій. Дружніми зауваженнями й порадами поліцейських. Упорядкованим до дрібниць рухом громадського транспорту зі спеціальними зупинками та стоянками для приватників у дворах прилеглих будинків.

А ще – приємним для сприйняття «поглядом» рідних блакитно-жовтих кольорів на багатьох торгових точках, багатоповерхівках, зупинках транспорту… І так – аж до самої митниці.

ЯК НА УКРАЇНСЬКОМУ КОРДОНІ ДЛЯ ФІНА ОБИРАЛИ НАРЕЧЕНУ…

Повертаючись із Чечерська до Чернігова, пройшовши білоруську митницю, ми близько 19-ї години заїхали на митну територію України, зайняли чергу, в якій у двох коридорах в одному напрямку перебувало не менше 200 автомобілів різних класів, марок та призначення, переважно – з білоруською реєстрацією. Треба додати, що приблизно така ж кількість транспорту з білоруськими номерами прямувала з України в Білорусь. І це нас неабияк здивувало.

Рухався наш «караван» надто вже повільно, з великими паузами й затримками. Нарешті близько 22-ї години ми добралися до самого пункту пропуску, вже стояли в черзі другими, прикордонники навіть забрали наші паспорти для реєстрації та перевірки. Ця процедура затягнулася, руху ніякого. Стоїмо… Чому? Виявляється, «зависла» база даних. Чекаємо годину, другу – картина без змін. «Мертва тиша» у митників, а у подорожувальників, висловлюючись мовою моряків, «штиль» повільно переходить у «шторм». Народ поступово виходить із транспорту, нервово та прискіпливо допитуючи митників і прикордонників про причини простою. Кожен доводить свою неспроможність так довго чекати, аргументовано вказуючи на терміновість справ, хронічні хвороби. Вкрай нервові розмахують перед незворушними митниками квитками авіарейсів та потягів із Києва. Майже кожен намагається відверто, пошепки чи вголос викласти свої, здавалось би, беззаперечні думки з цього приводу. Дехто записує прізвища, номери «гарячих ліній» митниці, навіть урядові телефони. Пропонують і план «Б». Все на диво марно…

Громадяни різних країн і національностей, різного віку й темпераменту, висловлюючи своє природне невдоволення, солідарно кучкуються, кожний – своїм колом, чоловіки – окремо, жінки – окремо. Нарешті отримуємо нову, цього разу майже шокову інформацію, котра деяких подорожніх заводить просто в «передінфарктний стан» – згорів сервер! Отакої! Коли він запрацює – невідомо, без усунення недоліків жоден автомобіль не проїде. Хто не хоче чекати, говорить суворий начальник зміни, може повертатись назад і їхати через інші пункти пропуску: у Славутичі, Сеньківці чи Вороб'івці і т. д.

Третій у черзі автотурист підходить до прикордонника й теж намагається, жестикулюючи, щось йому розповісти. Коли той, махнувши рукою, пішов, цей, трохи розгублений, із рудуватим волоссям чоловік років тридцяти п'яти, підійшов до мене, за інерцією продовжуючи говорити, жестикулюючи й показуючи складеною парасолькою на прикордонника. Мову розумію дуже важко. Наче й говорить знайомою російською, але з такою «прибалтійською» вимовою, що ледь-ледь розбираю деякі слова. Виявляється, це громадянин Фінляндії, а подорожує він до Києва. «Імовірно, їде на Євробачення, –подумав я, – бо вже тривають півфінали». Далі, мабуть уже у відчаї, емоційний чоловік починає розповідати мені про те, як неналежно працюють литовська, естонська, російська і навіть білоруська митниці. Правда це чи ні – не знаю, я ще не був там, окрім гомельської, але мені, чесно кажучи, від його характеристики чужих митниць трохи теплішало: не ми одні такі безпорадні. «Цікаво, – питаю у нього, – нехай у наших «сервер згорів», а в чому ж у них там «загвіздки?»

– «Дуже довго оформлюють пропускні документи, – відповідає мій товариш по нещастю. – Я вже 18 годин у дорозі, а ще не обідав. Заїхавши на естонську митницю, планував собі: швиденько оформлюсь, а вже по дорозі десь зупинюся, поснідаю. Через затримку, збій у графіку руху, відчуваю «цейтнот». Уже часу на зупинку нема, вирішив зупинитися на обід, коли проїду литовську митницю. Отак і доїхав аж до України, навіть не поснідавши». Запитуєш, чи не знаю я, де тут на митниці є якийсь магазин чи харчевня, хоча би води купити. «Смішний ти, – відповідаю йому. – Бачив, он у туалет, прикордонники водять «під конвоєм», а він хоче харчевню знайти тут опівночі».

Якраз у цей час Іванко, мій онук, у черговий раз відкрив багажник і почав готувати собі бутерброд із ковбасою. Знаючи наші реалії та маючи неабиякий життєвий досвід, у дорогу все беремо з собою, на дорожній сервіс не дуже розраховуємо.

Звертаючись до хлопчини, кажу: «Іване, візьми пляшку води й бутерброд – і гайда сюди». Пригостив іноземного туриста, який із задоволенням прийняв мою пропозицію, від нічого робити ми продовжили з ним і далі спілкуватися, розповідаючи кожний про своє Про що саме можна говорити в цій нештатній ситуації, коли ти вже вдома, в Україні, й до Чернігова – якихось 25 км, а до Олександрівки – і взагалі двадцять, ти вже перший у черзі, а тобі кажуть: «Їдь на Славутич». Легко сказати – їдь… Наче пішохідний перехід перейти в Гомелі. Близький світ, та ще й у суцільну темінь, незнайомими дорогами, знову назад на білоруську митницю… Звичайно, говорили ми з фіном не тільки про державних службовців на кордоні, але і про погані дороги, владу й «совковий сервіс». Ну коротше, познайомилися вже добряче, він розповів мені майже всю свою біографію. Наговорились і порозумілись, як у фільмі «Особливості національного полювання» з генералом Булдаковим у головній ролі. Хоч і різними мовами, але все ж таки ведемо дружній діалог, якось іще й спілкуємось.

Усвідомлюючи своє безвихідне, певною мірою принизливе становище, фін розповідає, що тут він не заради прогулянки, а їде до Києва з романтичною метою – на побачення з дівчиною, з котрою познайомився через Інтернет. Безцеремонно, десь, може, й недипломатично, перебиваючи його сповідь, питаю: «Хочеш знайти собі красуню-українку, щоби борщ смачний тобі варила, а вранці сорочки прасувала, так?» Усміхається – значить, зрозумів, не образився. «А дівчина, – питаю, – киянка?» Виявляється, з Херсона. «Якщо справді маєш види на українку, дивися, щоб не помилився, бо на Херсонщині, окрім українців, живуть іще греки, росіяни, болгари, німці, татари й цигани». Трохи зніяковівши, наш герой запитує: «А як же їх відрізнити?» І, зробивши невелику паузу, продовжує: «Може, за вишиванкою?» – «Ой складне це питання. Нині багато дівчат в Україні вдягають вишиванки, незалежно від національності. Паспорт нехай покаже чи борщ одразу зварить, якщо хоче заміж за кордон», – раджу я. «Якось незручно отак починати знайомство…» – не оцінивши мого гумору, парирує він. «Ну тоді розшифровуй українку за характерними прикметами. Якими? Запам'ятовуй. Перше: якщо дівчина буде із заплетеною косою, значить, вона незаміжня. А коли, розмовляючи, складе руки на грудях, значить, уважно тебе слухає. Якщо в цій позі панянка прикладе руку до щоки, ходом зустрічі та знайомства вона задоволена. Коли ж поставить «руки в боки», як гоголівська Солоха, реагуй: щось іде не за планом. Отакі вони, наші жінки. Та ти не переживай, – додаю. – У нас в Україні всі дівчата гарні, веселі, роботящі, незалежно від національності. Обирай, не осоромишся. А краще – переїжджай до нас жити, більше буде часу на розглядини та вибір».

«Давай сідай уже в машину! Що ти глузуєш із хлопця? Хто там його чекатиме опівночі в Києві?» – кричить хтось із мого автомобіля.

Та й справді, що це я розговорився? Подаю Тойво руку: «До побачення, приємно було поспілкуватися. Нехай пощастить тобі в Україні!»

Іван КИРІЄНКО,
член Національної спілки краєзнавців України

P. S. *Через два дні, неочікувано, по мобільному чую оптимістичний голос Тойво: «Ми зустрілися!»*

Фахова поїздка

Бібліотечними стежками Полтавщини

У липні цього року, за підтримки Чернігівського регіонального відділення Української бібліотечної асоціації, керівництво Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка організувало професійну і культурно-освітню поїздку до бібліотек та історичних місць Полтавщини.

Спочатку ми завітали до музею В. Симоненка, розташованого в селі Тарандинцях. Нам показали документи, які існують у єдиному примірникові: особисті автобіографічні документи, табелі успішності, оригінали листів, фотографії дитячих, шкільних та студентських років поета.

Під час семінару-практикуму «Робота бібліотек в умовах децентралізації» відвідали Лубенську районну бібліотеку імені Володимира Малика. Радо зустрічали нас колеги, відбувся цікавий професійний діалог, обмін думками, вивчали краще з їхнього досвіду. А відеоматеріали детально розкрили багатогранність роботи книгозбірні: веб-мандрівки, робота Інтернет-центру, розвиток і становлення проекту «Вік навчанню не завада», бібліотечні гранти, успішне виконання програми «Бібліоміст».

Далі був візит до Лубенської міської бібліотеки імені Володимира Леонтовича, де ми дізналися про її співпрацю з громадськістю міста, літоб'єднанням ім. Олеся Донченка, правоохоронними структурами, закладами культури. Колеги розповіли про значну підтримку від мерії, народних депутатів в осучасненні інтер'єру, проведенні капітального ремонту і – як у 2015 році двері своїм користувачам відчинила зовсім нова, затишна й сучасна книгозбірня.

Мгарський монастир зустрічав нас при вході крамницею з власноруч вирощеною сільськогосподарською продукцією і таким широким асортиментом церковних товарів, якого немає навіть у Києво-Печерській та Почаївській лаврах. Ще славиться цей монастир вирощуванням цілющих трав, що рятували людей протягом багатьох десятиліть. Тут було започатковано першу польову аптеку.

Незабутньою стала екскурсія до столиці гончарства – музею-колегіуму мистецтв, що в смт Опішні. Експозиція складається з кількох частин: керамічні вироби та предмети домашнього вжитку; роботи учасників гончарських фестивалів; випускні і найкращі роботи учнів колегіуму й витвори опішнянських майстрів гончарної справи.

Не можна уявити Полтавщину без усесвітньовідомої Диканьки. Гостинно зустрічали чернігівських колег у Диканьській центральній районній бібліотеці та районній дитячій. Обмін досвідом, фахове спілкування, яскрава наочність, сучасний розкішний дизайн книгозбірень вражали.

Відвідини восьми зал Диканського державного історико-краєзнавчого музею ім. Д. М. Гармаша (два з яких присвячені гоголівській тематиці), Тріумфальної арки, Іванової гори та єдиного у світі пам'ятного знаку полтавській галушці справили надзвичайне враження. Яка багата, різноманітна історія нашої країни, як багато ще треба пізнавати, щоби вивчити славну історію минулого і сьогодення й пишатися нею.

Далі професійний та культурно-освітній шлях представників Чернігівщини пролягав до Полтавської міської бібліотеки-філії № 2, Полтавської обласної дитячої бібліотеки. Завершився семінар-практикум вивченням кращого досвіду, нових форм роботи, креативного підходу у вирішенні фахових питань сьогодення у Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці імені І. П. Котляревського – одній із найбільших книгозбірень області, яка є потужним центром спілкування йдозвілля, центром розвитку інтелектуального і творчого потенціалу, інформаційним, культурно-просвітницьким, науково-методичним та координаційним центром для бібліотек області, головним депозитарієм краєзнавчої літератури. Бібліотека, окрім традиційних послуг, надає безкоштовний доступ до Інтернету, Wi-Fi, скайп-зв'язку, електронних баз даних, користування айпедами, електронними читанками. Провадить значну проектну діяльність. Це справжня бібліотека сьогодення, де можна поспілкуватися з друзями, призначити ділову зустріч, узяти участь у різноманітних освітніх та дозвіллєвих заходах, просто відпочити у комфортній сучасній атмосфері.

Від побаченого, почутого, гарних вражень, позитиву напрошується висновок: такі фахово-культурні поїздки необхідні, бо вони збагачують знаннями, досвідом, спонукають до творчості і креативу у практиці робочих буднів.

Щирі слова вдячності полтавським колегам-бібліотекарям, які радо приймали нас, ділилися досвідом, обговорювали злободенні питання, радилися і раділи, що їхні здобутки зацікавили фахівців із Чернігівщини.

Хочеться щиро подякувати керівному складові Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка, зокрема її директорові Інні Михайлівні Аліференко, за чудову організацію поїздки.

Алла КОЖЕМ'ЯКО,
бібліограф Наукової бібліотеки Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка

Коштовності й піч часів Київської Русі

У Чернігові археологи знайшли старовинні коштовності та унікальну піч часів Київської Русі.

Розкопки тривали більше трьох тижнів. Відзначається: у XVIII столітті на цій території було монастирське подвір'я. Крім того учасники розкопок відшукали господарські споруди, предмети побуту і прикраси XII-XV століть. Також серед знахідок є пружинні ножиці. Археологи зазначають, що такими речами в давнину могли користуватися тільки заможні люди.

Художники з Чилі та Франції створюють мурали для шкіл

Чилійський митець Моно Гонсалес (Mono Gonzalez) створив яскравий стінопис під назвою «Бесіда» на стіні школи № 30 у Чернігові.

70-річний Моно Гонсалес – один із піонерів муралізму в Латинській Америці, він почав малювати на стінах іще на початку 60-х років минулого століття. Концепт бесіди й культурного обміну між людьми є головною темою муралу.

А на фасаді школи № 20 – теж символічний і ніжний стінопис. Автор нового арт-об'єкта – мешканець Парижа Хуан-Пабло де Айгуавів'єс.

Менянка Оксана Зубковська – чемпіонка всесвітніх ігор у Лондоні

На параатлетичному чемпіонаті світу з легкої атлетики у Лондоні Оксана Зубковська виграла золоту медаль зі стрибків у довжину із результатом 6,02 метра.

Оксана – параолімпійська чемпіонка в цій дисципліні та володарка світового рекорду серед параолімпійців – 6,6 метра. Вона – заслужений майстер спорту України. Повний кавалер орденів «За заслуги» – за високі спортивні досягнення. Рекордсменка світу у стрибках у довжину серед спортсменів із вадами зору. Дворазова паралімпійська чемпіонка: 2008 року в Пекіні та 2012-го – в Лондоні. Триразова чемпіонка світу у стрибках у довжину серед паралімпійців — 2007 року у Бразилії, 2011-го – в Туреччині та 2013 року – у Франції. Срібна призерка з бігу на 100 м чемпіонату світу серед паралімпійців 2011 року в Туреччині.

Займається легкою атлетикою в Київському міському центрі «Інваспорт».

Спецлітак із Ніжина гасить пожежі в Чорногорії

Уже тиждень у цій країні не вщухають масштабні пожежі. В останні дні вогонь наблизився до населених пунктів. Відтак уряд Чорногорії звернувся по допомогу до України.

З 19 липня літак АН-32Б, що перебуває у складі спеціального оперативного загону ДСНС у Ніжині, виконує оперативні завдання у Чорногорії.

Освідчення в коханні «на весь дзвін»…

Жартома і всерйоз

Своїм архітектурним надбанням Чернігів відомий здавна. До нас їдуть звідусіль. Ми відкриті для всіх. Цього року місто справді переживає бум перевтілення – стає дуже привабливим. А окраса Чернігова – історичні пам'ятки, похвалитися якими можуть не скрізь.

І серед цих величних див – дзвіниця Троїцького кафедрального собору, побудована в XVII- XVIII століттях. Вона і влітку, і взимку приваблює туристів. За символічну плату можна піднятися сходами й помилуватися містом та чудовим краєвидом.

А звідки ж до нас приїздять мандрівники? Все дуже просто. Географія туристичних та любовних послань численна. Вся Україна-ненька «відмічена» на стінах унікальної дзвіниці. Що поробиш… Це своєрідна книга відгуків про красу нашого чарівного міста. І не треба щось вигадувати. Просто уважно почитайте – і все стане зрозумілим. Дзвіниця – це місце освідчень у коханні, це – як клятва на вірність дружбі, це символ єдності.

От вам і відповідь на запитання – де фотографуватися. Та саме тут – на дзвіниці. І обов'язково залишити автограф. Ви запитаєте – навіщо? Люди добрі, мине небагато років, і ви повернетеся сюди зі своїми чадами і знову напишете: «Тут був Гриша та його сім'я». Ото буде бомба!

Віктор КОШМАЛ